

Nr 248.

Av herr **Branting m. fl.**, om utredning och förslag angående en teknisk och ekonomisk kontroll över den industriella produktionen.

Från affärsinitierade eller tekniskt sakkunniga personer uppgives icke sällan, att vid industriell tillverkning av diverse allmänt förekommande nyttigheter i många fall en *kvalitetsförsämring* äger rum, med påföljd att varans brukbarhetstid förkortas; fabrikanter uppnår härmed hastigare omsättning eller, om man så vill, ökad marknad och ökad handelsvinst. Ävenledes uppgives i rätt stor utsträckning förekomma, att uppfinningar som äro ägnade att väsentligen för- enkla eller förbilliga framställningen av vissa allmänna förbrukningsartiklar, eller att helt ersätta dessa, inköpas av de monopolföretag, som behärska respektive marknad och härefter nedläggas, detta enär ett allmänt utnyttjande av ifråga- varande uppfinning skulle medföra ogynnsamma ekonomiska verkningar för företaget.

Allmänheten äger icke närmare kännedom om hur härmed förhåller sig, den äger icke och kan icke äga en ingående varukännedom, den är icke heller insatt i produktionens tekniska förlopp och den får icke vetskap om existensen och betydelsen av nya patent eller tillverkningsmetoder. Avgörande faktorer inom produktionslivet äro förhelligade för konsumenterna, dvs. för folken som köpa och bruka varorna. Man är medveten om — dock utan säkra belägg — att alle- handa vardagliga, för livet nödvändiga ting förr i världen voro mycket starkare och räckte mycket längre än nu för tiden, men som regel är dylikt naturligtvis rätt svårt att påvisa.

Det är för hela folkhushållningen ytterst betydelsefulla frågor som dölja sig bakom de sålunda antydda förhållandena. Vi skola nedan återkomma härtill, men vilja först genom en konkret exemplifiering söka giva en mera påtaglig bild av läget. Härvid må dock från början understrykas beträffande de anförda fallen, att det på många grunder är för utomstående ytterst svårt att med visshet yttra sig om de interna förhållandena inom respektive industrier och handelsområden. Det är därför nästan oundvikligt att på tal om dessa saker begå misstag eller förbise väsentliga tekniska eller ekonomiska faktorer. Vid varje konkret exempel äro väl dessutom att förvänta bestridanden eller allehanda förklaringar och bortförklaringar från respektive enskilda företag, vilka främst ha att värja sina ekonomiska intressen och vilka, såsom förut nämnts, nästan ensamma sitta inne med den fullständiga sakkunskapen inom respektive bransch.

Från början måste också betonas, att de förhållanden, som i det följande beröras, som regel äro av internationell karaktär. Den moderna handeln med underliggande industriell storproduktion betraktar ju hela jorden såsom sitt om- råde, de stora ekonomiska intressegrupperna sträcka ut sin verksamhet till så

många länder som möjligt, den moderna storproduktionen inom den privatkapitalistiska världen utgör ett mer eller mindre inbördes sammanhängande system. Vad som karakteriserar produktionsförhållandena på ett håll, t. ex. i Förenta staterna, kan därför antagas *i princip* ha giltighet också för den moderna svenska storindustrin, låt vara att naturligtvis betydande variationer i de tekniska och ekonomiska metoderna förekomma, beroende bland annat på den storkapitalistiska utvecklingens mer eller mindre framskridna stadium. De allmänna *tendenserna* kunna dock antagas vara överallt likartade. Det är dessa omständigheter som synas oss tillåta, att även de oss angående förhållandena belysas med exempel och uttalanden även hämtade utifrån.

I tidskriften *Industria* nummer 26 årgång 45 förekommer en artikel "Vetenskap alstrar monopol", vari refereras en nyligen i Amerika utkommen bok, författad av Wendel Berger. (*Cartals Challenge to a free world*). Författaren presenteras av *Industria* såsom sakkunnig, han är nämligen USA:s biträdande statsåklagare (*Assistant Attorney General*). Boken innehåller en samling anklagelser mot den moderna kartellpolitiken och avslöjar i många avseenden trusternas metoder och ekonomiska politik. I det följande skola vissa punkter från denna källa återopas.

Med dessa anmärkningar och förhandsreservationer vilja vi alltså inledningsvis fästa uppmärksamheten på ett antal områden, där antingen en icke berättigad varuförsämring synes äga rum eller det förefaller att föreligga en underlåtenhet att tillbörligen utnyttja till buds stående medel för varuförbättring eller nyttan av patent och moderna tillverkningsmetoder synas undanhållas allmänheten.

I. *Beträffande elektrisk belysning.*

För åstadkommande av ljus genom s. k. lysämnesrör (t. ex. "neonljus") åtgår allena en del av den elektriska ström som erfordras för framställning av samma ljusstyrka medelst vanliga elektriska lampor. Lysämnesrören ha högre livslängd än vanliga lampor. Denna belysningsmetod är alltså billigare i drift än den nu gängse och dessutom behagligare för ögat. Det skulle betyda mycket stora besparingar både i fråga om kraftleveransen och för den allmänhet, som nu har att betala glödlampor och elektrisk ström, om det nuvarande belysningssystemet allmänt omlades till neonljus. Beträffande denna fråga anföres det av Berger:

"Övergången från elektriska glödlampor till fluorescerande ljus ville man av affärsskäl inte gynna från 'General electrical companys' sida, och det heter i den skrivelse, där denna fråga behandlas, att man instämde i de synpunkter, som framlagts av chefen för belysningsavdelningen i ett stort bolag, med vilket man hade goda förbindelser, då denne förklarade sig beredd att inhibera visandet av den nya uppfinningen på världsutställningen i New York."

Beträffande vanligen förekommande glödlampor har uppgivits att vid fabrikationen deras livslängd kan ganska exakt fastställas, de tillverkas alltså

för att hålla ett visst antal belysningstimmar, varefter de plötsligen ta slut. Härvid är frågan för allmänheten, huruvida hos fabrikanterna helt dominerar önskemålet att för billigaste pris fabricera så hållbara lampor som möjligt eller om icke möjligen vid fabrikationen också spelar in önskemålet att genom en viss begränsning av lampornas effektiva brukningstid öka åtgången och omsättningen av ifrågavarande artikel. Att en sådan synpunkt *kan* göra sig gällande och att det för glödlampsindustrin är av utomordentligt stor betydelse, huru länge lamporna räcka, är uppenbart. Den återhållande och kontrollerande faktorn blir naturligtvis — i den mån den förekommer — *konkurrensen* mellan olika företag, men alla ha det gemensamma intresset att varans brukbarhetstid icke skall bliva alltför lång. Känt anses ju vara, att Kooperativa förbundet på detta område har satt in en betydande fabrikation och försäljning och härmed etablerat en för allmänheten förmånlig konkurrens med de enskilda in- eller utländska företagen. Om detta är riktigt, gives ju härmed emellertid exempel på den uppskörtning av allmänheten som ägt rum och samtidigt en anvisning på *en* av de vägar, nämligen *kooperationen*, som stå till buds när det gäller att tillvarataga det allmänna intresset gentemot den s. k. fria företagsamheten.

II. *Beträffande textilvaror.*

En viss kvalitetsförsämring torde utan tvivel äga rum vid framställningen av allehanda tyger. Moderna tyger äro som känt icke på långt när så slitstarka som tyger förr i tiden, detta bekräftas av en allmän erfarenhet. Varorna göras i gengäld anslående för ögat, lätta, mjuka och behagliga. Från fabrikanternas sida uppgives, givetvis med viss rätt, att gammaldags tjocka och slitstarka tyger icke äro lika säljbara som de moderna, mera eleganta typerna. Emellertid råder väl inte något tvivel om att människor i små ekonomiska omständigheter — dvs. de flesta — skulle med glädje köpa de gamla starka tygerna, i varje fall för vissa ändamål, blott de stode att uppbringa. De ha emellertid totalt försvunnit ur marknaden. Ur textilindustriens synpunkt är det uppenbarligen icke önskvärt att människor kunna köpa sig tyger och sy sig kläder som räcka livet ut.

Motivet för den nu ifrågavarande kvalitetsförsämringen kan naturligtvis i vissa fall sägas vara, att man sålunda producerar en *billigare* vara. Denna synpunkt, som kan göras gällande på alla möjliga områden, skall i detta sammanhang tagas upp till något närmare granskning.

En kvalitetsförsämring, som möjliggör varans förbilligande, kan icke sägas vara varken berättigad eller oberättigad, det avgörande i detta fall blir ju det visserligen invecklade förhållandet mellan kvalitet och pris. Det kan givetvis vara ur synpunkten för det allmännas intresse fullt berättigat att framställa en kvalitativt sämre vara med kortare livslängd än en hållbarare vara, om den sämre varans pris står i riktigt förhållande till dess livslängd. För att taga ett schematiskt exempel: Om en vara, som regelmässigt håller i tre år, kan säljas för ett

visst pris, får det väl icke anses vara orätt mot allmänheten att sälja samma vara, kvalitativt försämrad så att varan blott håller ett år, om nämligen priset i det senare fallet blir tredjedelen av det första. I så fall ställer sig alltså varan för den köpande allmänheten lika dyr. Men om den försämrade varan säljes för ett pris, som allenast något understiger det tidigare (och detta torde vara regel), gör allmänheten en lika dålig affär som fabrikanter gör en god.

Givetvis tillkomma också andra synpunkter än prisfrågan i detta sammanhang, t. ex. modeväxlingarna, som föranleda allmänheten att relativt ofta skaffa sig nya textilvaror, i varje fall för vissa ändamål. Ytterligare måste beaktas — den synpunkten gäller kanske icke så mycket för textilvaror men däremot t. ex. inom maskinindustrien — att en lång varulivstid kan få till följd antingen att allmänheten undanhålles resultaten av diverse tekniska förbättringar eller ett ekonomiskt bortkastande av ännu fullt brukbara varor i avsikt att ersätta dem med nyare typer.

Slutligen är det klart, att ett förbilligande av varor, *även* i samband med kvalitetssänkning, ofta innebär, att först därigenom möjlighet öppnas för stora befolkningslager att överhuvud taget kunna köpa ifrågavarande ting.

Men även med beaktande av de skäl, som sålunda kunna anföras *för* en ur allmänna synpunkter berättigad kvalitetsförsämring, kvarstår i regel som obestriddigt, att det är av största betydelse för hela folkhushållet att allmänt brukade nyttigheter äga god kvalitet och en förhållandevis lång brukbarhetstid. Någon som helst kontroll vid sidan av konkurrensen förefinnes ju dock icke beträffande kvaliteten av dessa varor. Hur mycket kraft och kapital som slösas bort genom att man först fabricerar absolut underhaltiga varor och att sedan allmänheten förledes till att köpa dem, ofta för priser som icke stå i rimlig proportion till deras brukbarhetstid, kan icke mätas.

Såsom ett aktuellt exempel inom textilindustrien må anföras förhållandet i fråga om strumpor, som ju vanligen fabriceras ohållbara. Här finnes ett värdefullt patent. S. k. nylonstrumpor, som tillverkas i Amerika, uppgivas äga alla de vanliga silkesplaggens önskvärda egenskaper, men därtill en betydligt mycket större hållbarhet. Dessa varor släppas dock icke ut i marknaden eller, om så sker, blott i ringa mängd och till mycket höga priser. Man har i detta fall anført såsom skäl råvarubrist i Förenta staterna, förorsakad av kriget, respektive transportsvårigheter. Men allmänheten kan knappast värja sig från misstanken, att det är kommersiella intressen som härvidlag bestämma takten.

Då ju överhuvud taget klädkontot är av mycket stor betydelse för de enskildas ekonomi — icke minst för den växande klassen av vanligen lågt avlönade självförsörjande kvinnor — medför textilindustriens nu antydda förfaringssätt med nödvändighet, att kampen för tillvaron blir nödigtvis hård för stora befolkningslager; människorna tvingas nu oupphörligt att skaffa sig nya kläder, med ansträngande till det yttersta av de små ekonomiska resurserna.

III. *Beträffande alla sorters lädervaror.*

Genom garvnings- och behandlingsmetoder av läder i enlighet med moderna tekniska och kemiska rön är det numera möjligt att tillverka lädervaror (t. ex. skodon, maskinremmar, andra sorters remtyg, väskor etc.) som besitta oerhört mycket större hållfasthet än nu allmänt gängse lädervaror. Hållfastheten avser härvid icke bara påfrestningar för nötning, slitning eller dragning utan också till följd av fuktighet eller starka temperaturväxlingar. Under kriget lyckades det krigsmakter i olika länder att få fram från fabrikanterna ytterst starka och hållbara lädervaror, vilka för soldatutrustningen spela den allra största roll och dessutom äro av utomordentlig betydelse såväl för remtyg för hästar som också t. ex. för vissa specialdetaljer i moderna kanoner. Kriget gav statsmakterna en stark ställning gentemot industrien. Det framtvingade en verklig behovsproduktion i stället för profitproduktion, i varje fall på så sätt, att den statliga tekniska expertisen kunde ställa bestämda krav på varukvaliteterna. Men för den civila förbrukningen synes situationen i stället vara den, att lädervarorna *försämrats* år från år. Allmänheten konstaterar detta utan att kunna göra någonting åt saken. Den vet mycket väl att t. ex. ett par stövlar förr i världen räckte mycket längre än nu, men den måste ju stillatigande finna sig i förhållandet, liksom om den trodde att denna varuförsämring var nödvändig eller beroende av högre makters spel. I själva verket är ju kvalitetsförsämringen inom läderbranschen i vissa fall beroende på att fabrikanterna vid lädrets beredning använda sig av vissa garvningsmetoder. Dessa avse att "förtynga" lädret, vilket ger bättre pris, men samtidigt, om förtyngningen går över vissa mått, resulterar i mindre hållbarhet. Avsikten synes vara att såmedelst öka omsättningen och skapa fram en marknad som annars icke skulle finnas. Det vore onekligen katastrofalt t. ex. för skoindustrien, om allmänheten trampade omkring i skor som icke snart nog sletes ut. Men livet för allmänheten skulle ställa sig billigare och lättare.

IV. *Kullagerindustrien.*

Häriifrån tages ett exempel på icke utnyttjade uppfinningar. Det avser de s. k. Nomy-lagren. Principen för dessa lager är den, att genom en särskild konstruktion rotationen äger rum i en komprimerad oljefilm. Dessa lager äro enligt uppgift överlägsna de vanliga kullagren vid stora tryck och sannolikt även vid vibrationer. Patentet är enligt uppgift inköpt och fabrikationen nedlagd. Användningen av dessa lager skulle troligen innebära en mycket svår konkurrens för kullager. På samma sätt lär man enligt uppgift inom tändstickindustrien förhindra utnyttjandet av patent som avse att medelst kemiska stenkompotioner eller dylikt frambringa eld till dagligt bruk utan användande av tändstickor.

V. *Beträffande bilar, symaskiner, skrivmaskiner, reservoarpennor, klockor, rakblad m. m.*

Det uppges med bestämdhet, att vid fabrikation av rubricerade och likartade varor antingen vissa centrala delar göras svaga, med påföljd att varorna efter en relativt kort tids brukande bli utslitna, eller att priserna icke stå i något som helst rimligt förhållande till fabriktionskostnaderna. Såsom förut framhållits, givas varorna som regel ett mera anslående utseende, och man underlåter icke heller att införa allehanda tekniska förbättringar och uppfinningar i fråga om detaljer. Bilar eller maskiner utrustas med allehanda finesser eller extra apparater, som ju ha sina fördelar (och naturligtvis höja priset) men som *icke* medföra att hela varans livslängd ökas. Var och en känner numera till hur medelbrukstiden för allehanda dylika varor förkortas. Härmed uppnås hastigare varuomsättning, större marknad och större avans.

VI. *Husgerådsartiklar.*

Inom armén förekomma numera serviser för utspisning av manskap och allehanda husgerådsartiklar, tillverkade av s. k. krossfritt porslin. Det skulle självklart vara en stor besparing för de civila hushållen att äga tillgång till dessa artiklar. Men det ligger i porslinsfabrikanternas intresse att så och så mycket porslin krossas per år, och det krossfria porslinet har åtminstone icke ännu släppts ut i den allmänna marknaden. Tillverkningsmetoden eller patentet torde ha omhändertagits av någon av de stora porslinsfabrikerna. Ett flertal ytterligare exempel skulle kunna anföras.

★

Vad som här berörts är såsom förut anförts ett internationellt fenomen. Tendensen till varuförsämring respektive tillbakahållandet av förbättringar och uppfinningar skulle icke kunna göra sig gällande med samma styrka inom ett system av fri konkurrens mellan ett stort antal självständiga industriella företag. Där skulle i stället produktionen ledas av en strävan att kunna erbjuda allmänheten varor, som vore bättre än konkurrenternas *också* ur hållbarhets-synpunkt. Det finnes icke heller fog för antagandet att dylika ur national-ekonomiska synpunkter skadliga produktionstendenser skulle ha fritt spelrum inom ett produktionssystem, där planhushållningens uppgift vore att förse folket med bästa möjliga varor på ett ur kraftekonomiska synpunkter så fördelaktigt sätt som möjligt. De här påtalade tendenserna till varuförsämring eller underlåten förbättring äro en relativt ny företeelse; de göra sig gällande inom en produktionsordning, där stora industriella branscher behärskas av trustar, karteller eller andra stora privata företag med monopolställning på marknaden.

Det är med andra ord den moderna monopolkapitalismen, som sedan några decennier tillbaka är i verksamhet. Härmed har en helt ny situation inträtt, som allt starkare påfordrar en *kontroll* över produktionslivet, en kontroll icke blott ur ekonomiska eller skattesympunkter, utan även en kontroll ur *tekniska* synpunkter.

Synnerligen vittomfattande spörsmål aktualiseras i detta sammanhang. I det föregående har något berörts det förhållandet, att *patent* icke tillbörligen och till allmänhetens bästa utnyttjas, när starka ekonomiska intressen ställa sig däremot. Man kan naturligtvis förstå, att företag, vilka nedlagt stora kapital i en viss industriell produktion, kunna känna sig hotade till livet, om nya tillverkningsmetoder uppkomma, som i ett slag skulle göra deras produktionsapparat föråldrad och oekonomisk. Det sålunda antydda problemet åtföljer ju hela tiden den tekniska och industriella utvecklingen. Man har exempelvis inom kommunerna stått inför den frågan, om det är försvarligt att övergå från den mera ålderdomliga spårvägstrafiken till busstrafik; en sådan modernisering skulle ju innebära, att det i spårvägsanläggningarna nedlagda kapitalet finge anses förlostat och att materialet blott kunde skrotas ned. Men lika begriplig som en tveksamhet i dylika situationer är, lika klart torde det vara att man icke på sådana grunder kan berättigas att hålla tillbaka utvecklingen och undanhålla allmänheten fördelarna av den moderna teknikens landvinningar. Men de överväganden, som exempelvis göra sig gällande för en kommun, äga icke samma intresse för ett enskilt företag, vilket blott har att bevaka sina privatekonomiska intressen.

Vad särskilt patentväsendet beträffar, synes detsamma, i och med uppkomsten av de stora trust- och kartellbildningarna, ha alltmera överlevt sig självt. Patenträtten infördes väl ursprungligen för att skydda den enskilda företagsamheten och tillåta enskilda uppfinnare att själva exploatera sina uppfinningar. Enligt svensk rätt kunna ju endast fysiska personer förvärva patenträtt. Men i den nuvarande industriella verklighetens värld få de fysiska personerna, de enskilda uppfinnarna och företagen, nöja sig med en allt obetydligare ställning. Det går ju som regel så till, att alla för allmänheten intressanta patent inom en viss bransch uppköpas av de stora bolag som behärska området. Från dessa företags sida använder man patentlagstiftningen till att med yttersta intresse vaka över sitt monopoliserade produktionsområde; varenda detalj, på något sätt berörande den ifrågavarande tillverkningen, patentskyddas, man söker också täcka och monopolisera *framtiden* genom patent på allt, som på detta område möjligen skulle kunna produceras. På så sätt blir patenträtten i själva verket utvecklingshämmande i stället för utvecklingsbefrämjande.

Med återknytande till vad som förut anförts beträffande tendenserna till en produktion, som alltmer strävar till att förkorta de producerade varornas livslängd, må ytterligare framhållas: Effekten härav blir steg för steg, att hela mänsklighetens liv, trots den moderna tekniken och trots tagandet i bruk i allt högre grad av den elektriska energien, blir alltmera jäktat och slitsamt. Hela

mänskligheten är satt som spann framför den storindustriella produktionsapparaten, vars uppgift icke är annan än att ytterligare utvidga sig själv, öka sin kapacitet och samtidigt vara ekonomiskt lönsam, dvs. förränta, förnya och utvidga sitt alltjämt växande kapital. Den fattiga allmänheten i alla land måste jäktas till arbete för att förtjäna tillräckligt med pengar för att kunna köpa och köpa på nytt de onödigt svaga och dåliga varor, som den icke kan leva förutan. Kraft slösas bort, både naturkraft och mänsklig arbetskraft, tempot ökas oavbrutet, mänskligheten hetsas framåt för att monopolkapitalismen skall kunna fortsätta att fungera. Det är icke sant att den moderna industriella produktionen entydigt strävar mot "rationalisering" — annat än ur privatekonomiska synpunkter. Trust- och kartellväsendet, som alltmer gör sig gällande även i det svenska näringslivet — eller med andra ord, den fria konkurrensens upphävande, drar uppenbarligen med sig sådana konsekvenser, att en allmän, kontinuerlig, samhällelig översyn av produktionen blir allt mera nödvändig.

Här är alltså *icke* frågan om en socialisering av produktionen, men väl om en *kontroll* över produktionen och detta ur såväl tekniska som ekonomiska synpunkter.

Frågan om en *ekonomisk* "insyn" i produktionslivet har ju diskuterats i vårt land, och från arbetarrörelsens sida har hävdats det berättigade i kravet härpå. Företagarvärlden har härvidlag så småningom föranletts till vissa smärre medgivanden; statsintresset har på denna punkt gjort sig gällande i sammanhang med skattekontrollen. Men vad det allmera gäller, vid sidan av den ekonomiska kontrollen, är den *tekniska* insynen. Över sina fabrikationshemligheter vakar emellertid "det enskilda näringslivet" med ännu större skärpa och bestämdhet än när det är frågan om siffrorna. Denna politik var möjligen tolerabel under en tid då man kunde föreställa sig, att produktionslivet hölls friskt och effektivt genom en hård tävlan mellan de enskilda företagen inbördes. Men sedan förtrustningen och kartell- och ringbildningen börjat göra sig gällande, har det kapitalistiska produktionssystemet visat allt tydligare degenerationstecken; till dessa hör just den ovan påtalade, allmänna varuförsämringen, ofta i förening med en oerhörd prisuppskörtning, liksom också tillbakahållandet av allmännyttiga uppfinningar. Allmänheten är nu på nåd och onåd utlämnad i fråga om sin varuförsörjning till ett suveränt och okontrollerat företagardöme, som ingalunda drar sig för utplundring. Detta system kan naturligtvis icke i någon mån betecknas som demokratiskt.

För att en allmän förbättring av levnadsstandarden någonsin skall kunna bli möjlig — en sådan höjning av levnadsstandarden, som har angivits som ett mål i det socialdemokratiska efterkrigsprogrammet — kräves ofrånkomligen ett ur allmänna synpunkter rationellt tillvaratagande av den moderna industriens alla möjligheter. Vid försäljning av allmänna nyttigheter kan med fog krävas, att det göres klart för köparna, vilken brukbarhet som respektive vara besitter, så att dessa själva få välja: en vara med kort livslängd till lägre pris, eller eventuellt en vara till högre pris med längre hållbarhet. I stället för en sådan

demokratisk öppenhet anses det nästan självklart, att den stora allmänheten föres bakom ljuset genom reklam och "försäljningsteknik".

De förhållanden inom den industriella produktionen, mot vilka här framställt anmärkningar, kunna svårigen försvaras i en offentlig öppen debatt, men de kunna väl förtigas, förhelligas eller förnekas — och detta är just vad som sker. Allmänheten har rätt att begära *ljus* över hela det produktiva livets område och förbud mot bortslösande av stora nationella värden genom en kvalitativt underhållig produktion. Den har helt enkelt rätt att begära bästa möjliga varor för lägsta möjliga pris. Ja, varför inte? Om "det enskilda näringslivet" gör anspråk på att få existera i fred — vilket det tydligen gör — och alltså bestämt motsätter sig varje tanke på socialisering, så bör det uppfylla vissa sociala krav, som folket har rätt att ställa på produktionen. Dessa krav inskränka sig *icke* till att näringslivet skall visa sig kunna hålla hjulen i gång. Den moderna industrialismen har i alla fall periodvis en alldeles ovanlig förmåga att bereda människorna "full sysselsättning" — den hetsar å ena sidan arbetarna på arbetsplatserna med tidsstudier och rationalisering och å andra sidan varukonsumenterna med en stigande flod av kortlivade varor och höga priser. Nej, det enskilda näringslivets män skola också visa, att de kunna handhava den väldiga moderna produktionsapparaten under samhällsansvar till hela folkets bästa. Det gäller icke bara att producera, utan också *vad* som produceras och till vilka priser. Vad som numera anses självklart, när det gäller landsbygdens livsmedelsproduktion, bör i motsvarande mån gälla för den industriella produktionen.

Med åberopande av vad sålunda anförts få vi härmed hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en förutsättningslös utredning beträffande förekomsten inom industrien av sådana förfaringssätt, som utan berättigande skäl förkorta brukbarhetstiden för allmänt förekommande nyttigheter, liksom också förekomsten av underlåtenhet att taga i bruk kända tillverkningsmetoder eller uppfinningar av uppenbar betydelse för varuförsörjningen, samt att härefter framlägga de förslag till en teknisk och ekonomisk kontroll över den industriella produktionen, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm i januari 1946.

Georg Branting.

Ewald Johannesson.

Fredrik Ström.

Rickard Lindström.